

แนวทางการสร้างความร่วมมือทางการเงิน ภายใต้แนวคิดริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative) กับความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทย

Financial Cooperation under the Belt and Road
Initiative: Implications on Thailand's Economic Security

นายบุญชัย จรัสแสงสมบูรณ์
ผู้ตรวจราชการกระทรวงการคลัง

Boonchai Charassangsomboon
Inspector-General, Ministry of Finance
E-mail: Boonchai.je@thaindc.org

บทคัดย่อ

ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) เป็นนโยบายด้านต่างประเทศที่สำคัญของรัฐบาลประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับประเทศต่าง ๆ ตามแนวเส้นทาง Belt and Road และแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้อยู่ในแนวเส้นทางดังกล่าวโดยตรง แนวคิดดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเชิงนโยบาย ดังนั้น การศึกษาประโยชน์และผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทยหากเข้าร่วมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้แนวคิด BRI จะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์และความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศต่อไป

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเปรียบเทียบ BRI กับกรอบความร่วมมือพหุภาคีอื่น ๆ 2. วิเคราะห์ผลประโยชน์และผลกระทบของ BRI ที่มีต่อภูมิภาคและประเทศไทย และ 3. เสนอแนะนโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบต่อประเทศไทยจากการเข้าร่วม BRI โดยเน้นด้านความร่วมมือทางการเงิน (Financial Cooperation) งานวิจัยนี้ได้มีการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจจำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า BRI มีความแตกต่างหลายประการจากกรอบความร่วมมือพหุภาคีอื่น แม้ว่า จะมีความครอบคลุมเกี่ยวกับการรวมตัวทางเศรษฐกิจในหลายมิติ แต่ดูเหมือนว่าข้อริเริ่ม BRI จะให้ความสำคัญอย่างมากกับการเชื่อมโยงทางกายภาพ ซึ่งจะเอื้อต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจครอบคลุมทวีปเอเชีย รวมไปถึงแอฟริกาและยุโรป ในด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจพบว่าประเทศไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคสามารถได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการเข้าร่วม BRI โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยที่มีที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์สำคัญของอาเซียนและกลุ่ม CLMV นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) ให้เข้ากับแนวเส้นทาง BRI อย่างไรก็ดี ผลกระทบซึ่งถือเป็นความเสี่ยงจากการเข้าร่วม BRI นั้นเห็นว่าประเทศไทยควรปรับตัวเพื่อรองรับการไหลเข้าของเงินลงทุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจของผู้ประกอบการไทย ข้อเสนอแนะคือประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการไทย การเตรียมความพร้อมเปิดเสรีภาคการเงินให้มากขึ้นอย่างมียุทธศาสตร์ การเตรียมกฎเกณฑ์การกำกับดูแลการบริการทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงของภาคการเงินไทย และส่งเสริมให้บุคลากรของไทยเรียนรู้และเข้าใจยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในประเทศต่าง ๆ อย่างถ่องแท้และเท่าทัน เพื่อให้การเข้าร่วม BRI ของประเทศไทยเกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง, อิทธิพล, เศรษฐกิจไทย

ABSTRACT

The Belt and Road Initiative (BRI) is one of the most crucial foreign policies of the People's Republic of China under President Xi Jinping's leadership. It is considered as both opportunities and challenges for countries along the BRI routes. Thailand, although not geographically located in the BRI routes, is expected to be inevitably affected by the Initiative. This issue is, therefore, challenging in terms of policy implementation. The study on the impacts of the BRI will be useful for policy design to strike a balance between benefits and risks on the country's economic and financial security.

This study was conducted on a qualitative-based research and its objectives is threefold, (1) To compare and contrast the BRI with other multilateral cooperation frameworks, (2) To analyze the benefits and impacts of the BRI over regional and Thailand's economy and (3) To provide policy recommendation to cope with the impacts from Thailand's participation in the BRI. the content of this study is confined to financial cooperation under the BRI. Analysis of the result of this study is based on literature reviews and in-depth interviews with 12 economic and financial experts.

The study revealed that there are many differences between the BRI and other multilateral cooperation frameworks in many respects. Despite covering many dimensions of economic integration, the BRI tends to put more emphasis on physical connectivity. This helps to facilitate the expansion of China's economic influence in Asian, African and European regions. It is found that the BRI provides Thailand and regional countries with economic opportunities in many aspects. This is especially the case for Thailand where it is strategically located in the heart of mainland ASEAN and CLMV and its attempt to integrate the country's Eastern Economic Corridor (EEC) to form an integral part of the BRI routes. Potential negative impacts which are considered major risks to the host countries include the influx of Chinese businesses to intensify the competitions against local businesses. Thailand should enhance local businesses' capability and competitiveness and be prepared for the increased financial liberalisation in a more strategic manner. Also, proper financial regulations should be put in place to reduce the risk of financial volatility as a result of deeper financial integration under the BRI. Thai people should learn and have profound understanding on how China carries out its policy strategies in the host countries to minimize risks and maximize economic benefits out of the BRI.

Keywords: Belt and Road, BRI

ความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาชนจีนได้นำเสนอข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) ต่อประชาคมโลกเป็นครั้งแรกในปี 2556 หลังจากนั้น BRI ได้กลายเป็นนโยบายด้านการต่างประเทศที่สำคัญของรัฐบาลประธานาธิบดีสี จิ้นผิง BRI เป็นความพยายามในการเป็นผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือด้านนโยบาย ด้านการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจัดอุปสรรคทางการค้า ด้านการรวมตัวทางการเงิน และด้านการเดินทางแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนในประเทศต่าง ๆ ที่อยู่บนแนวของเส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางบกและเส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางทะเลศตวรรษที่ 21 (The Silk Road Economic Belt and 21st Century Maritime Silk Road) หรืออีกนัยหนึ่งคือความพยายามในการส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และเงินทุนระหว่างกันให้เสริมมากขึ้นและมีอุปสรรคน้อยลงอันที่จริงแล้ว BRI มีประวัติความเป็นมาย้อนกลับไปในสมัยโบราณเมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อนที่จีนใช้เส้นทางสายไหมเป็นเส้นทางค้าขายสินค้ากับต่างประเทศ ซึ่งช่วยสร้างอิทธิพลให้กับจีนในอดีต

ในทางกายภาพ BRI จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาตามข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road) ดังนี้

เส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางบก (The Silk Road Economic Belt) จะเชื่อมโยง

1. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับยุโรปโดยผ่านทางเอเชียกลางและสหพันธรัฐรัสเซีย 2. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับตะวันออกกลางผ่านทางเอเชียกลาง และ 3. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางทะเลศตวรรษที่ 21 (The 21st Century Maritime Silk Road) จะเชื่อมโยง 1. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับยุโรปโดยผ่านทางทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย และ 2. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับแปซิฟิกใต้ผ่านทะเลจีนใต้ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 1

BRI เป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อเชื่อมโยงเอเชีย ยุโรป และแอฟริกาโดยมีหลักการคือ 1. การเชื่อมโยงทั้ง 3 ภูมิภาคเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน และ 2. การกำหนดให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก และสนับสนุนด้วยการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประชาชนในแนวเส้นทาง BRI โดยจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศที่เข้าร่วม หลักการข้างต้นช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในด้านต่างประเทศให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงิน และการลงทุนเช่นนี้เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ตามแนวเส้นทาง BRI ซึ่งเป็นข้อริเริ่มที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากประเทศไทยอยู่กึ่งกลางของแนวเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกและเป็นคู่ค้าทางเศรษฐกิจรายใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งจากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์พบว่าในปี 2560 ประเทศไทยและจีนมีมูลค่าการค้าระหว่างกันสูงถึง 73,670 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และปริมาณการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยส่งออกสินค้าไปยังประเทศจีนคิดเป็นมูลค่า 29,433 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าสินค้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมูลค่า 44,237 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ประเทศไทยถือเป็นคู่ค้าลำดับที่ 13 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้น ทิศทางการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเฉพาะ BRI ซึ่งมีนัยด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ด้วย ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศคู่ค้าสำคัญ ๆ ของจีนในภูมิภาคนี้ อย่างมีนัยสำคัญอย่างแน่นอน นอกจากนี้การที่ BRI ถือเป็นนโยบายด้านเศรษฐกิจและการต่างประเทศระยะยาวที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน และครอบคลุมประเทศต่าง ๆ กว่า 60 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย แอฟริกา จนถึงยุโรป มีสัดส่วนประชากรมากกว่าร้อยละ 60 ของประชากรโลก มี

แผนภาพที่ 1 เส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางบกและเส้นทางสายไหมเศรษฐกิจทางทะเลศตวรรษที่ 21
(The Silk Road Economic Belt and 21st Century Maritime Silk Road)

ที่มา: www.energycentral.com

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) รวมกันประมาณร้อยละ 30 ของโลก และมีมูลค่าการค้าระหว่างกันประมาณร้อยละ 35 ของมูลค่าการค้าโลก ดังนั้น ความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นภายใต้ BRI ย่อมส่งผลต่อภาพรวมของเศรษฐกิจโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยเช่นกัน

ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามสถานการณ์และผลกระทบเพื่อกำหนดท่าทีหรือมาตรการเพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงจากข้อริเริ่ม BRI ความร่วมมือในภาคการเงินแม้จะส่งผลดีหลายด้าน แต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อความผันผวนของการเคลื่อนไหวของเงินทุนระหว่างประเทศได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องมีความระมัดระวัง ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างผลประโยชน์และความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดสำคัญของ BRI เปรียบเทียบกับกรอบความร่วมมือพหุภาคีอื่น ๆ
2. เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญ ประโยชน์ และข้อจำกัดของข้อริเริ่ม BRI รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และผลกระทบด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทยจากการเข้าร่วมกรอบแนวทางการร่วมมือทางการเงินภายใต้ BRI
3. เพื่อเสนอแนะนโยบายและมาตรการในการปกป้องเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทย เพื่อป้องกันผลกระทบด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทยจากการเข้าร่วมกรอบแนวทางการร่วมมือทางการเงินภายใต้ BRI

ขอบเขตของการวิจัย

งานศึกษานี้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ BRI โดยเน้นด้านความร่วมมือทางการเงิน

(Financial Cooperation) ประกอบด้วย การนำเสนอ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการค้า ระหว่างประเทศ การนำเสนอความเป็นมา แนวคิด และ กรอบแนวทางการร่วมมือทางการเงินภายใต้ BRI การ ศึกษาเปรียบเทียบข้อริเริ่ม BRI กับกรอบความร่วมมือ พหุภาคีอื่น ๆ การวิเคราะห์ผลประโยชน์และผลกระทบ จากการเข้าร่วมกรอบแนวทางการร่วมมือภายใต้ BRI รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกัน ผลกระทบด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเงินของ ประเทศไทยจากการเข้าร่วมกรอบแนวทางการร่วมมือ ภายใต้ BRI

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากแนวคิด BRI เป็นแนวคิดที่สาธารณรัฐ ประชาชนจีนเพิ่งเริ่มประกาศเมื่อปี 2556 และยังขาดความ ชัดเจนในรายละเอียดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายชื่อประเทศอย่างเป็นทางการที่แนวเส้นทาง Belt and Road พาดผ่าน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงไม่สามารถอ้างอิง ข้อมูลบางอย่างที่เป็นทางการได้

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลกระทบ ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยจาก การเข้าร่วมกรอบแนวทางการร่วมมือทางการเงินภายใต้ ข้อริเริ่ม BRI สามารถนำผลการวิเคราะห์ประกอบการ พิจารณาความเป็นไปได้ในการที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมใน โครงการตาม BRI และมีการเสนอแนะนโยบายเชิงป้องกัน ที่สำคัญ ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการ เข้าร่วมในกรอบดังกล่าวได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ กำหนดท่าทีของไทย เพื่อให้ประเทศได้รับประโยชน์สูงสุด จากการเข้าร่วมความร่วมมือทางการเงินภายใต้ข้อริเริ่ม BRI

การทบทวนวรรณกรรม

งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อริเริ่ม BRI ในปัจจุบัน ครอบคลุมการศึกษาผลกระทบและนโยบายทั้งใน บริบทของเศรษฐกิจการเมืองระดับโลก ระดับภูมิภาค และ ระดับประเทศ โดยผลกระทบในระดับโลกในแง่ของการ

ดำเนินธุรกิจมีการกล่าวถึงไว้ใน Van der Leer and Yau (2016) ในรูปแบบรายงานการศึกษาของบริษัท PricewaterhouseCoopers ซึ่งทำการศึกษานโยบาย BRI ว่า BRI ไม่เพียงถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่เส้นทางนี้ยังถูกใช้เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทาง การค้า แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการรวมกลุ่มกันทาง สังคม นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตาม 6 ระเบียง เศรษฐกิจของโลกที่ตัดผ่านประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 65 ประเทศ โดยคาดว่านโยบายนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อ ประชากรโลกกว่า 4.4 พันล้านคน หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของ เศรษฐกิจโลก

รายงานนี้ได้ทำการวิเคราะห์ถึงการเข้าไปมีส่วนร่วม ใน BRI ของธุรกิจต่างชาติ เนื่องจากจีนต้องแสวงหา พันธมิตรและอาศัยความร่วมมือกับบรรดาธุรกิจต่างชาติ แม้จีนจะมีทรัพยากร ประชากร และแหล่งเงินทุนเป็น จำนวนมากก็ตาม โดยการมีพันธมิตรดังกล่าวสามารถเอื้อ ประโยชน์ให้กับหุ้นส่วนทั้งสองฝ่าย โดยการได้รับข้อมูล อย่างถูกต้องผ่านการเป็นพันธมิตรบริษัทต่างชาติจะช่วย ให้บริษัทจีนสามารถต่อยอดและพัฒนาความชำนาญใน ด้านต่าง ๆ รวมทั้งสร้างความน่าเชื่อถือในเวทีโลก ในขณะที่เดียวกันบริษัทต่างชาติก็สามารถเข้าถึงตลาดใหม่ผ่านความ ร่วมมือกับบริษัทจีนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานใน ประเทศที่ 3 ได้ อีกทั้งยังเป็นการปูทางสู่การเข้าถึงตลาด จีนได้เช่นกัน

ในแง่มุมของเศรษฐศาสตร์การเมือง Ouyang (2017) ได้เสนอประเด็นในเรื่อง BRI กับวิวัฒนาการทางนโยบาย ต่างประเทศและการเป็นผู้นำในภูมิภาคของสาธารณรัฐ ประชาชนจีน เนื่องจากโครงการ BRI แสดงถึงความพยายาม ของจีนในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการเมือง ด้วยวิธีการทางเศรษฐกิจ จึงมักถูกมองว่าเป็นแผนการ มาร์แชลของจีน โดยการเปรียบเทียบกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งสองฉบับและแรงจูงใจทางการเมือง แรงจูงใจดังกล่าวมี ลักษณะคล้ายกับแผนการมาร์แชลล์ในสหรัฐอเมริกา ซึ่ง สหรัฐอเมริกาก็ต้องการที่จะขยายตลาดภายนอกเพื่อ ดูดซับกำลังการผลิตส่วนเกินของสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม โครงการ BRI และแผนการมาร์แชลล์มีความแตกต่างกัน คือ แผนการมาร์แชลล์ทำหน้าที่รักษาอุดมการณ์ด้าน

เสรีนิยม ลัทธิทุนนิยม และระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่โครงการ BRI เผยให้เห็นถึงความสำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีนในทางปฏิบัติต่อผลประโยชน์ของภูมิภาค ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมเส้นทางการค้า และสภาพแวดล้อมการลงทุนในภูมิภาคที่มีเสถียรภาพ โครงการ BRI มีอุดมการณ์ที่เป็นกลางไม่ใช่ว่าแทรกแซงนโยบายต่างประเทศ แม้ว่าโครงการ BRI และแผนมาร์แชลล์จะมีผลทางการเมืองที่คล้ายกัน แต่มีวิธีการปฏิบัติที่ต่างกัน

ในระดับภูมิภาค Verlare and van der Putten (2015) ชี้ให้เห็นว่าสหภาพยุโรปต้องเผชิญกับความท้าทายจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในภูมิภาคและผลประโยชน์ของชาติ โดย BRI จะส่งผลกระทบกับยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรปในด้านนโยบายการต่างประเทศและการรักษาความมั่นคงของสหภาพยุโรป ดังนั้นสหภาพยุโรปจึงได้เริ่มการพัฒนาศักยภาพระดับภูมิภาคที่มีอยู่และกรอบความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ Sino-European ที่จะใช้ร่วมมือกับ BRI ของสาธารณรัฐประชาชนจีน สำหรับกรณีภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Kurlantzick (2018) อธิบายว่าเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ถูกให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด เห็นได้จากการเปิดเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากนครคุนหมิงไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งรัฐบาล สปป.ลาว คาดหวังให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจใน สปป.ลาว ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทางทะเล (Landlocked State) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันรัฐบาลของประเทศในภูมิภาคนี้เริ่มกังวลถึงผลกระทบจากข้อริเริ่ม BRI มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของหนี้สาธารณะจากการกู้ยืมจำนวนมาก และประโยชน์ที่แท้จริงที่จะเกิดขึ้นในประเทศในภูมิภาคจากโครงการภายใต้ BRI ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ บิน โมฮัมหมัด ของมาเลเซีย ซึ่งชนะการเลือกตั้ง ได้สั่งให้ทบทวนโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนโดยสาธารณรัฐประชาชนจีนในมาเลเซีย รวมทั้งเส้นทางรถไฟระหว่างกรุงกัวลาลัมเปอร์-สิงคโปร์ว่าก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อมาเลเซียอย่างไร คัมคากับงบประมาณจำนวนมากที่ต้องสูญเสียไปหรือไม่

ข้อริเริ่ม BRI ใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือพหุภาคีอื่นที่มีอยู่ ทั้งนี้ Hongjian (2016) กล่าวถึงการที่สาธารณรัฐประชาชนจีนพร้อมที่จะใช้ BRI ช่วยยกระดับบทบาทของกรอบความร่วมมือพหุภาคีในทวีปเอเชียที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพ เช่น กรอบอาเซียน-จีน กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) และกรอบการประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting: ASEM) เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศที่เกี่ยวข้อง และดึงดูดให้ประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ เข้ามาร่วมใน BRI เพิ่มขึ้น

สำหรับผลกระทบของข้อริเริ่ม BRI ต่อประเทศไทย ได้มีการกล่าวถึงทั้งในแง่ผลประโยชน์และความเสี่ยงที่ประเทศไทยอาจได้รับจากการเกิดขึ้นของข้อริเริ่ม BRI งานศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการขยายตัวของการค้าการลงทุน การเข้าถึงตลาดเงินตลาดทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงการเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน (ชลธิชา ภัทรสิริวรกุล, 2559; วิษณุ วงศ์สินศิริกุล, 2559; SCB EIC, 2561)

ในแง่ของข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยควรดำเนินการเพื่อใช้ประโยชน์จากข้อริเริ่ม BRI นั้น Chen (2559) เห็นว่ารัฐบาลไทยควรมุ่งสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศคู่ค้าสำคัญ สร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว หากจุดแข็งของประเทศไทยที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ประเทศไทยมีความถนัด สิ่งที่ประเทศไทยต้องพัฒนา เนื่องจากประเทศไทยมีความสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอยู่แล้ว โดยแบ่งประเภทการเป็นศูนย์กลางของประเทศไทยออกเป็น 3 ประเภทคือ (1) ศูนย์กลางการฝึกอบรม (Training Hub) (2) ศูนย์กลางการบริการ (Service Hub) และ (3) ศูนย์กลางการวิจัย (Research Hub) และยังแนะนำให้แบ่งภาคธุรกิจของไทยออกเป็นกลุ่ม (Cluster) ด้วย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้รัตนา คชนันท์ (2561) ได้เสนอแนะว่า ประเทศไทยควรมหาแนวทางเพิ่มมูลค่าการส่งออกจากข้อริเริ่ม BRI โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวเส้นทาง BRI ที่พาดผ่านพื้นที่ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาเมือง ทำให้เกิดตลาดรองรับสินค้าส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นได้อีกเป็นจำนวนมาก

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจจำนวน 12 คน
3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ 2 มาทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. แนวคิดสำคัญของ BRI เปรียบเทียบกับกรอบความร่วมมือพหุภาคีทั่วไป

การเปรียบเทียบความสอดคล้องและข้อแตกต่างระหว่างข้อริเริ่ม BRI กับกรอบความร่วมมือพหุภาคีทั่วไป ทำให้ทราบว่าข้อริเริ่ม BRI มีลักษณะเฉพาะที่เน้นความเชื่อมโยงเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการค้าและการลงทุนตามมา โดยเป็นกรอบความร่วมมือที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น และใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมืออื่นที่มีอยู่เดิมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ เพื่อขยายบทบาททางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปยังทั่วทวีปเอเชีย รวมไปถึงแอฟริกาและยุโรป ในขณะที่กรอบความร่วมมือพหุภาคีทั่วไป อย่างเช่น กรอบความร่วมมือเอเปค (APEC) และกรอบความร่วมมือทางการเงินอาเซียน+3 มีการจัดตั้งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์ (Institutionalized) มีการกำหนดประเทศสมาชิกที่รวมหรือและกลไกที่กำหนดขึ้นระหว่างสมาชิกอย่างชัดเจน มีการแบ่งการหารืออย่างเป็นทางการเป็นหลายระดับ มีการดำเนินงานทั้งที่มีและไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมาย และที่สำคัญคือกรอบความร่วมมือพหุภาคีทั่วไปไม่ได้มีประเทศใดประเทศหนึ่งมีบทบาทอย่างชัดเจนเหมือนกรณีข้อริเริ่ม BRI ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทหลัก จึงกล่าวได้ว่าข้อริเริ่ม BRI มีลักษณะที่แตกต่างจากกรอบความร่วมมือพหุภาคีทั่วไปอยู่หลายประการ

2. ผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อริเริ่ม BRI

จากการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินและวิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ของ BRI ที่มีต่อประเทศผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อริเริ่ม BRI สามารถแยกการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

- 2.1 ผลประโยชน์ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะประเทศผู้ริเริ่ม BRI สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 BRI จะช่วยแก้ปัญหาการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในขณะที่ประเทศกำลังก้าวสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ และแก้ปัญหาการกำลังการผลิตส่วนเกินของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในช่วงวิกฤตการณ์การเงินโลก (Global Financial Crisis) ในช่วงระหว่างปี 2550-2551 โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเหล็กและซีเมนต์ (Cai, 2017)

2.1.2 BRI สามารถช่วยส่งออกเทคโนโลยีของสาธารณรัฐประชาชนจีนไปยังประเทศที่อยู่ในแนว BRI ซึ่งจะช่วยยกระดับอุตสาหกรรมของจีนเอง นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางให้สถาบันการเงินของจีนกำหนดเงื่อนไขการใช้สกุลเงินเพื่อปล่อยกู้ให้กับโครงการต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีรถไฟความเร็วสูง (Cai, 2017)

2.1.3 BRI ช่วยสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีความต้องการด้านพลังงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีทางเลือกของเส้นทางในการนำพลังงานจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

2.1.4 สาธารณรัฐประชาชนจีนจะได้รับประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียนมากยิ่งขึ้น ที่ชัดเจนที่สุดคือการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดอาเซียน ผ่านการใช้ช่องทางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (อารยะ ปรีชาเมตตา, 2561)

2.1.5 BRI ทำให้เกิดโครงการโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น ซึ่งภาคธุรกิจจีนจะได้รับประโยชน์จากงานก่อสร้างที่ได้จากการประมูลโครงการก่อสร้างตามแนวเส้นทาง BRI เพิ่มขึ้น (ศิริพร สุวรรณการ, 2560)

2.1.6 BRI จะทำให้เงินหยวนมีบทบาทในการเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้ชำระราคาสินค้าและบริการระหว่างประเทศมากขึ้น (ชลธิชา, 2559)

2.1.7 BRI ทำให้ภาคการก่อสร้างตามแนวเส้นทาง BRI ขยายตัว ซึ่งจะสร้างความต้องการหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการก่อสร้างมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการระดมทุนผ่านการออกตราสารหนี้ ดังนั้น BRI อาจทำให้ตลาดตราสารหนี้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนขยายตัว (ศิริพร สุวรรณการ, 2560)

2.2 ผลประโยชน์ต่อธุรกิจของประเทศอื่น ๆ ได้แก่

2.2.1 ประเทศที่เป็นตลาดหลักตามแนวเส้นทาง BRI มี 10 ประเทศ (เช่น อินเดีย รัสเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น) มี GDP คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 66 ของ GDP ทั้งภูมิภาค BRI (Baker McKenzie, 2017) ซึ่งประเทศเหล่านี้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง การเข้าร่วม BRI ทำให้ประเทศเหล่านี้สามารถติดต่อกับประเทศในแนวเส้นทาง BRI มากขึ้น สามารถพัฒนาพื้นที่นอกเหนือจากเขตเมืองหลวง

2.2.2 ธุรกิจต่างชาติจำนวนหนึ่งได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับธุรกิจของจีนในประเทศตามแนวเส้นทาง BRI ซึ่งธุรกิจต่างชาติเหล่านี้จะได้รับประโยชน์มากขึ้น หากดำเนินโครงการที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในประเทศที่มีมาตรฐานเข้มงวด (Baker McKenzie, 2017)

2.2.3 Baker McKenzie (2017) ยังได้วิเคราะห์ประโยชน์ของ BRI ต่อภูมิภาคเอเชียว่า การที่ธุรกิจของจีนมุ่งไปที่กลุ่มชนชั้นกลางที่กำลังเติบโต และการจัดตั้งเครือข่ายการกระจายสินค้าในทวีปเอเชีย ทำให้ธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของจีน

2.2.4 ประเทศตามแนวเส้นทาง BRI จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่น การเตรียมปรับปรุงกฎหมายให้เกิดความเท่าเทียมในการแข่งขันของนักลงทุนจีนและต่างชาติ และการปฏิรูปภาษีเพื่อให้สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการทำธุรกิจมากขึ้น (SCB EIC, 2561)

2.2.5 BRI จะทำให้เงินลงทุนไหลเข้าสู่ประเทศในทวีปเอเชีย โดย Economic Intelligence Center (EIC) ธนาคารไทยพาณิชย์คาดการณ์ว่าจะมีเงินลงทุนที่เกี่ยวข้องกับ BRI จำนวนประมาณ 750,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 24 ล้านล้านบาท) ไหลเข้าสู่ทวีปเอเชีย (SCB EIC, 2561)

2.2.6 ภูมิภาคอาเซียนน่าจะได้รับประโยชน์จาก BRI มาก เนื่องจาก (1) อาเซียนได้รับโอกาสในการ

ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน (ศิริพร สุวรรณการ, 2560) (2) อาเซียนได้รับความสำคัญจากสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นอย่างมาก (ประภัสสร เทพชาตรี, 2560) (3) อาเซียนสามารถใช้ประโยชน์จากเส้นทาง BRI ทางทะเลได้มากขึ้น เนื่องจากข้อริเริ่ม BRI สนับสนุนแผนแม่บทด้านความเชื่อมโยงของอาเซียน (Master Plan of ASEAN Connectivity) (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558) และ (4) BRI จะช่วยสร้างความแข็งแกร่งให้กับเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ซึ่งถือเป็นเขตการค้าเสรีที่มีมูลค่าสูงที่สุดในโลก

2.2.7 ด้านผลกระทบต่อตลาดทุน การดำเนินงานภายใต้ BRI อาจจะทำให้ตลาดตราสารหนี้ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมีปริมาณการซื้อขายมากขึ้น เนื่องจากธุรกิจก่อสร้างอาจระดมทุนผ่านการออกหุ้นกู้มากขึ้น และเป็นแรงกระตุ้นให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเปิดเสรีตลาดทุนสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับนักลงทุนต่างชาติ (ศิริพร สุวรรณการ, 2560)

2.2.8 ด้านการเปิดเสรีภาคการเงิน ปัจจุบันธนาคารกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีแนวโน้มเปิดเสรีภาคการเงินมากขึ้น ตัวอย่างที่สำคัญคือโครงการ Bond Connect ซึ่งเป็นช่องทางใหม่ให้นักลงทุนจากเขตบริหารพิเศษฮ่องกงและภูมิภาคอื่น ๆ สามารถเข้าไปลงทุนในตลาดตราสารหนี้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ง่ายขึ้น (SCB EIC, 2561)

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้ข้อริเริ่ม BRI

แม้จะยอมรับกันว่าข้อริเริ่ม BRI จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศอื่น ๆ ตามแนวเส้นทาง BRI ในมิติต่าง ๆ แต่ข้อริเริ่ม BRI ก็ก่อให้เกิดข้อจำกัดหลายประการด้วยเช่นกัน ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการไปสู่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าว กล่าวคือ

3.1 BRI ทำให้ประเทศที่อยู่ตามแนวเส้นทาง BRI ที่ต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแต่ไม่มีเงินทุนเพียงพอต้องก่อหนี้สาธารณะ ซึ่งอาจอยู่ในระดับสูงกว่าระดับหนี้สาธารณะที่เหมาะสม นอกจากนี้ดอกเบี้ยเงินกู้ยังมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูง (อาจเป็นเพราะโครงการมีความเสี่ยง

สูง) จึงทำให้เป็นภาระทางการคลังสำหรับประเทศผู้กู้ในการชำระหนี้คืนในจำนวนและภายในระยะเวลาที่กำหนด (อารยะ ปรีชาเมตตา, 2560)

3.2 การเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจีนอาจไม่นำไปสู่ผลประโยชน์ของประเทศเจ้าของโครงการที่แท้จริง เนื่องจากประเทศอาเซียนอาจต้องยอมสูญเสียผลประโยชน์บางอย่างเพื่อแลกกับการเข้ามาสนับสนุนโครงการของจีน เพราะยุทธศาสตร์ด้านทวิภาคีของจีนกับประเทศตามแนวเส้นทาง BRI นั้นถือได้ว่าอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างของอำนาจในการต่อรอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558)

อำนาจการต่อรองกับสาธารณรัฐประชาชนจีนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ทำให้ท่าทีต่อ BRI ของประเทศในภูมิภาคอาเซียนแตกต่างกัน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า BRI จะเป็นสาเหตุให้เกิดความสั่นคลอนของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้ (ประภัสสร เทพชาตรี, 2560) อีกประเด็นหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จภายใต้ข้อริเริ่ม BRI คือ ปัญหากรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ ซึ่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอาเซียนบางประเทศ

3.3 BRI อาจทำให้พลเมืองจีนจำนวนมากอพยพไปยังประเทศอื่น ๆ ตามแนวเส้นทาง BRI มากขึ้น เพื่อเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์และสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้พลเมืองของประเทศต่าง ๆ ไม่ได้รับผลประโยชน์จาก BRI มากเท่าที่ควร (พลอย พิริยา, 2560)

3.4 โครงการภายใต้ BRI ยังคงไม่มีความชัดเจนว่ามีโครงการอะไรบ้าง เนื่องจาก BRI เป็นลักษณะการเจรจาแบบค่อยเป็นค่อยไป ความเชื่อมโยงตามแนวเส้นทาง BRI ยังไม่มีการวางยุทธศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม

3.5 ผลกระทบของโครงการภายใต้ BRI ต่อผู้อพยพอาศัยในท้องถิ่นเป็นข้อจำกัดหนึ่งของ BRI เช่น การเวนคืนที่ดิน ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย และผลกระทบทางสังคมด้านอื่น ๆ

3.6 การเข้าร่วมของประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ใน BRI เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของ BRI เนื่องจาก BRI มีลักษณะเป็นการสร้างความเชื่อมโยงที่พาดผ่าน

อาณาเขตของประเทศเหล่านี้

4. ผลกระทบด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจากการเข้าร่วมกรอบแนวความร่วมมือทางการเงินภายใต้ข้อริเริ่ม BRI

การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นในบริบทสากลของข้อริเริ่ม BRI สามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ผลกระทบของข้อริเริ่ม BRI ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยได้ ในที่นี้ได้รวบรวมและวิเคราะห์ผลกระทบที่ประเทศไทยอาจได้รับจากการเข้าร่วมข้อริเริ่ม BRI ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1 ผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากข้อริเริ่ม BRI ได้แก่

4.1.1 แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้อยู่ในแนวเส้นทาง BRI ทั้งทางบกและทางทะเลโดยตรง แต่ก็อาจได้รับประโยชน์จากตำแหน่งที่ตั้งที่มีความได้เปรียบทั้งการเป็นจุดศูนย์กลางของอาเซียนและกลุ่ม CLMV ซึ่งไทยและ CLMV ถือว่ามีความสำคัญต่อจีนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์เป็นตลาดที่สำคัญต่อการระบายสินค้า เป็นแหล่งวัตถุดิบทางธรรมชาติ และเป็นแหล่งปัจจัยการผลิตด้านแรงงานที่มีค่าแรงต่ำ สะท้อนให้เห็นจากการกำหนดแนวเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและภูมิภาคอินโดจีนเป็น 1 ใน 6 ระเบียงเศรษฐกิจภายใต้ข้อริเริ่ม BRI โดยใช้ชื่อว่า ระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor) โดยเส้นทางคมนาคมที่สอดคล้องกับข้อริเริ่ม BRI ที่เกี่ยวข้องกับไทยคือ โครงการระบบรถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพฯ-หนองคาย ระยะที่ 1 มูลค่า 5,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อเดือนกันยายน 2560

4.1.2 ไทยสามารถใช้โอกาสนี้เชื่อมโยงพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจสำคัญเข้ากับแนวเส้นทาง BRI ได้ ดังเช่นการผลักดันโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ให้เชื่อมโยงกับเส้นทางภายใต้ข้อริเริ่ม BRI โดยเน้นการพัฒนาในเชิงพื้นที่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายจำนวน 10 อุตสาหกรรม ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่สนใจเข้ามาลงทุน แนวคิดการเชื่อมโยง EEC เข้ากับแนวเส้นทาง BRI ถือเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่าง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบปริมาณการค้าระหว่างไทยและกลุ่มประเทศตามแนว BRI ในปี 2560

กลุ่มประเทศ / ประเทศ	มูลค่าส่งออก	มูลค่านำเข้า	มูลค่าการค้ารวม	ดุลการค้า	ร้อยละของมูลค่าการค้ารวม
1. Southeast Asia	59,643.4	41,139.5	100,782.9	18,503.9	34.3
2. สาธารณรัฐประชาชนจีน	41,804.9	47,148.7	88,953.6	-5,343.8	30.3
3. Central and Eastern European	2,152.7	33,971.8	36,124.5	-31,819.1	12.3
4. West Asia and North Africa	9,600.0	18,337.4	27,937.4	-8,737.4	9.5
5. The Other States of the CIS	159.7	22,864.4	23,024.1	-22,704.7	7.8
6. South Asia	9,816.8	4,254.7	14,071.5	5,562.1	4.8
7. Other Countries	1,046.4	2,012.2	3,058.6	-965.8	1.0
8. Central Asia	66.2	46.5	112.7	19.7	0.04
รวม	124,290.1	169,775.2	294,065.3	-45,485.1	100.00

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ รวบรวมโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ประเทศไทยและ CLMV กับแนวเส้นทาง BRI ให้เป็นรูปธรรมได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากความเชื่อมโยงอย่างรอบด้านจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นตัวหลักต้น

4.1.3 ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศที่จะขยายตัวมากขึ้นตามแนวเส้นทาง BRI ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มตามตารางที่ 1

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการค้าระหว่างไทยและประเทศตามแนว BRI ทั้ง 8 กลุ่มข้างต้นจะพบว่าในปี 2560 ไทยมีปริมาณการค้ากับประเทศในกลุ่ม Southeast Asia และสาธารณรัฐประชาชนจีนมากที่สุด โดยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งปริมาณการค้ากับกลุ่มอื่น ๆ คิด

เป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.04-12.3 ของปริมาณการค้าทั้งหมดของไทยกับประเทศตามแนว BRI เมื่อพิจารณาตัวเลขในตารางที่ 1 และปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประกอบกันสามารถวิเคราะห์ได้ว่าในระยะสั้นการเข้าร่วมข้อริเริ่ม BRI จะเปิดโอกาสให้ไทยขยายปริมาณการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีนและอาเซียนได้มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ สำหรับการขยายปริมาณการค้ากับประเทศอื่น ๆ ตามแนว BRI นั้นน่าจะเกิดขึ้นในระยะปานกลางถึงระยะยาว เนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างไทยกับประเทศเหล่านี้ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ หากพิจารณาในแง่ของการเปิดตลาดการค้าใหม่สำหรับประเทศไทย ข้อริเริ่ม BRI ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง

ตลาดการค้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคที่มีปริมาณการส่งออกจากไทยไม่มากนักในปัจจุบัน เช่น ภูมิภาค The Other States of the CIS และ Central Asia ซึ่งมีปริมาณการส่งออกจากไทยเพียง 159.7 และ 66.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น

4.1.4 การดำเนินตามข้อริเริ่ม BRI รวมทั้งแนวนโยบายที่สนับสนุนการเปิดเสรีการค้าการลงทุนกับต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน จะทำให้นักลงทุนไทยมีโอกาสเข้าไปลงทุนในจีนซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่มากขึ้น เป็นการเพิ่มช่องทางทำธุรกิจเพื่อทำรายได้เข้าประเทศจากการลงทุนนอกประเทศ (Outward Direct Investment) นอกจากนี้ยังมีโอกาสเข้าไปลงทุนในตลาดเงินและตลาดทุนของจีนมากขึ้น ดังเช่นโครงการ Bond Connect ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เป็นช่องทางให้นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในตลาดตราสารหนี้สกุลเงินหยวนในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ง่ายขึ้น (SCB EIC, 2561)

4.1.5 เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจะมีการลงทุนทางตรง (FDI) จากสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น หากนับปริมาณการยื่นขอส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทยนั้น จีนยื่นขอส่งเสริมการลงทุนมากเป็นอันดับ 3 รองจากประเทศญี่ปุ่นและสิงคโปร์ นอกจากนี้การที่จีนอยู่ระหว่างการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศเพื่อมุ่งสู่อุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มสูงของห่วงโซ่อุปทาน หรือเป็นอุตสาหกรรมที่มีนวัตกรรม จะเป็นโอกาสที่ประเทศไทยควรส่งเสริมการลงทุนทางตรงของอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีดังกล่าว

4.1.6 BRI สนับสนุนการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน (People to People Connectivity) ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่ BRI จะช่วยสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวจีนในไทยให้เพิ่มมากขึ้น และหากโครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-จีนเส้นทางกรุงเทพฯ-หนองคายเสร็จสมบูรณ์ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และอาจช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.7 จากการที่ไทยมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและไม่มีข้อพิพาทใด ๆ เหมือนกับอาเซียนบางประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เป็นต้น ที่มีปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ ทำให้ไทยสามารถใช้โอกาสนี้สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน จึงมีศักยภาพที่จะเป็นศูนย์กลางการค้าและการกระจายสินค้าระหว่างภูมิภาคอาเซียนและสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.2 ความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจจากการเข้าร่วมข้อริเริ่ม BRI ของประเทศไทย

แม้ว่า BRI อาจก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยหลายด้าน แต่ BRI ก็นำมาซึ่งความเสี่ยงทางเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทยได้เช่นกัน ความเสี่ยงดังกล่าวอาจสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ข้อริเริ่ม BRI ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนขยายตลาดโดยระบายสินค้าออกมายังประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสินค้าจีนมักมีคุณภาพต่ำทางด้านต้นทุนการผลิตที่ทำให้ราคาสินค้าต่ำกว่า และยังอาศัยช่องทางการตลาดโดยการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ทางการตลาดบนอินเทอร์เน็ต จึงเป็นความเสี่ยงของธุรกิจไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ที่จำเป็นต้องเผชิญกับการแข่งขันมากขึ้น และยังคงเสียเปรียบธุรกิจจีนในแง่ของการมีเงินลงทุน ในปริมาณมาก (ชลธิชา, 2559) และหากมีการพัฒนา China-Indochina Peninsula Economic Corridor ให้เกิดขึ้นจริงอย่างกรณีเส้นทางรถไฟความเร็วสูงไทย-จีนซึ่งกำลังก่อสร้างอยู่นั้นจะยิ่งทำให้จีนสามารถส่งออกสินค้า รวมถึงการทำธุรกิจบริการขนส่งในประเทศไทยสะดวกเร็วขึ้น

4.2.2 การเข้าร่วมข้อริเริ่ม BRI อาจทำให้ประเทศไทยมีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการลงทุนจากนักธุรกิจจีนในเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับ BRI อย่างเช่นโครงการ EEC ซึ่งอาจนำมาซึ่งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากของเสียที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มาตั้งในประเทศไทยมากขึ้น รวมทั้งการลักลอบนำเข้าของเสียอุตสาหกรรมจากต่างประเทศ

4.2.3 การที่จีนที่ต้องการระบายกำลังการผลิต

ส่วนเกินของอุตสาหกรรมเหล็กและซีเมนต์ ทำให้การเข้าร่วม BRI อาจเพิ่มการนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตเหล็กและซีเมนต์จากสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น ซึ่งจะกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตเหล็กและซีเมนต์ของไทย นอกจากนี้การนำเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพและความรู้ทางเทคนิคของอุตสาหกรรมดังกล่าวของประเทศในระยะยาว

4.2.4 ข้อริเริ่ม BRI ส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างประเทศ จึงทำให้นักธุรกิจจีนอาจเล็งเห็นช่องทางในการลงทุนหรือทำธุรกิจในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจที่อยู่ในภาคบริการของไทยซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ เช่น การท่องเที่ยว ร้านอาหาร รวมทั้งธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งหากภาครัฐไม่มีมาตรการควบคุมหรือจำกัดขอบเขตการทำธุรกิจที่เข้มงวดและจริงจัง นักธุรกิจจีนอาจใช้ช่องทางหลบเลี่ยงกฎหมายเพื่อเข้ามาหาประโยชน์จากธุรกิจดังกล่าว รวมทั้งธุรกิจอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างเช่นปัญหาจดทะเบียนธุรกิจภายใต้ชื่อของคนไทย แต่การดำเนินธุรกิจที่แท้จริงกระทำโดยนักธุรกิจจีน ส่งผลให้รายได้จากการทำธุรกิจและการตัดสินใจดำเนินธุรกิจอยู่ที่นักธุรกิจจีน โดยที่ประเทศไทยไม่ได้ประโยชน์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และยังคงสูญเสียทรัพยากรให้ธุรกิจเหล่านี้ไปหาประโยชน์ ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องออกมาตรการเพื่อป้องกันและดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากการเข้ามาหาประโยชน์ดังกล่าว

4.2.5 ด้านระบบการชำระเงิน ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ใช้ระบบการชำระเงินค่าสินค้าและบริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ของตนเองภายในประเทศกันอย่างแพร่หลาย และอาจขยายไปยังภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศตามแนวเส้นทาง BRI ซึ่งธุรกิจธนาคารของไทยอาจได้รับผลกระทบจากรายได้ค่าธรรมเนียมจากการเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนเงิน หรือชำระราคาระหว่างธนาคารที่ลดลง

4.2.6 ด้านทิศทางการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ มีความเป็นไปได้ที่การเพิ่มขึ้นของโครงการโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่ยังต้องการการพัฒนาอีกมาก อาจเป็นช่องทางให้นักลงทุนจากประเทศไทยนำเงินออกไปลงทุนในตลาดตราสารหนี้ของประเทศเหล่านั้นและ

สาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น เนื่องจากผลตอบแทนที่สูงกว่า การเคลื่อนย้ายเงินทุนไปยังตลาดที่ต้องการแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จึงเป็นความเสี่ยงหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตลาดทุนไทย

5. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินที่มีต่อข้อริเริ่ม BRI

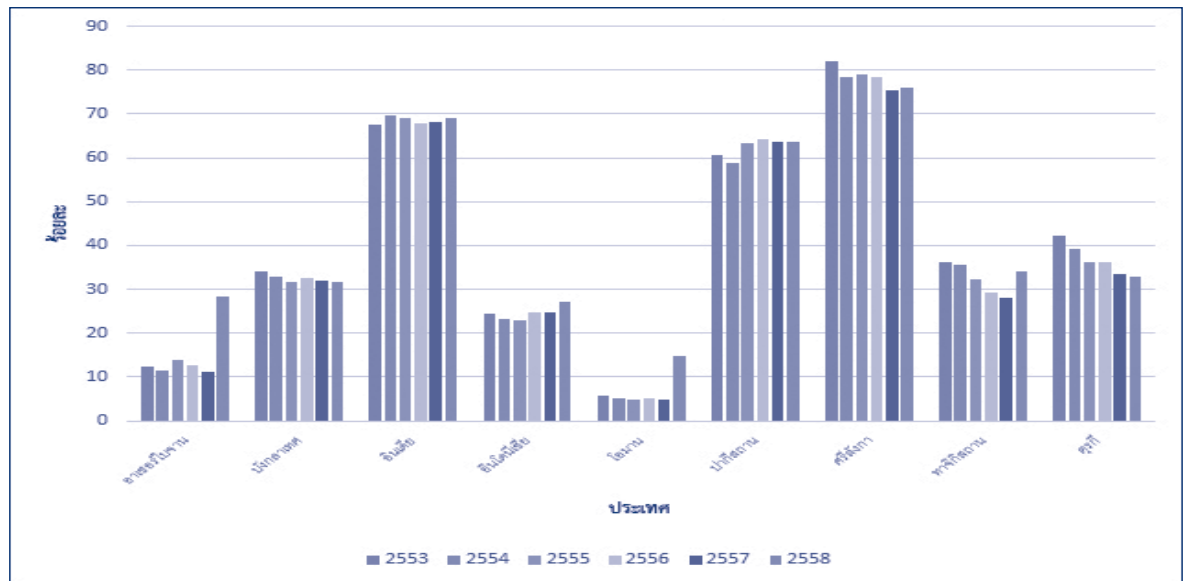
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านการเงิน ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนของไทย และความคิดเห็นที่รวบรวมจากการเข้าร่วมประชุมโต๊ะกลมภายใต้หัวข้อ “Maximizing the Development Impact of the Belt and Road Initiative” ณ สำนักงานใหญ่ธนาคารโลก กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2561 ที่มีผู้แทนระดับสูงจากประเทศต่าง ๆ เข้าร่วม เกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความเสี่ยง และข้อเสนอแนะที่มีต่อข้อริเริ่ม BRI สรุปได้ ดังนี้

5.1 ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจาก BRI

ผู้แทนจากประเทศและองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เห็นว่าโครงการ BRI จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อประเทศที่เข้าร่วมค่อนข้างชัดเจน โดยเห็นว่าจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ ซึ่งความร่วมมือระหว่างประเทศจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิต เกิดนวัตกรรม และลดต้นทุนในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศสมาชิกลง โดยบางประเทศได้เริ่มโครงการที่เป็นรูปธรรมแล้ว เช่น โครงการก่อสร้างทางรถไฟ ท่าเรือ ระบบไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าหากมีการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกันก็ถือเป็นการรวมกลุ่มที่ยกระดับมากขึ้นกว่าความร่วมมือทั่วไป

สำหรับผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญของไทยพบว่า BRI จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยหากประเทศไทยสามารถเชื่อมโยงทางกายภาพและกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับ BRI ได้ โดยจะก่อให้เกิดการขยายตัวด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และธุรกรรมทางการเงิน โดยเฉพาะในตลาดจีนและประเทศตามแนว BRI ไทยอาจจะมีโอกาสเป็นศูนย์กลางของการกระจายสินค้าในภูมิภาคอาเซียน มีโอกาสในการสร้างงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ และมีแรงขับเคลื่อนในการปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ตารางที่ 2 อัตราส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Public Debt to GDP)
ของประเทศตามแนวเส้นทาง BRI บางประเทศ ระหว่างปี 2553-2558

ที่มา: กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

5.2 ความเสี่ยงจากการเข้าร่วม BRI

ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่แสดงความกังวลต่อผลกระทบเชิงลบที่จะมีต่อภาระหนี้สินของประเทศที่เข้าร่วมโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานภายใต้ BRI หากขาดการวางแผนและการจัดการโครงการที่ดีพอ พร้อมทั้งเรียกร้องให้ธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับพหุภาคี (Multilateral Development Banks: MDBs) พิจารณาแนวทางส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนและไม่เป็นภาระต่อฐานะทางการคลังของประเทศมากเกินไป

สำหรับตัวชี้วัดหนึ่งที่ใช้แสดงสถานการณ์หนี้สาธารณะของประเทศคือ อัตราส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Public Debt to GDP)

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าหลายประเทศตามแนวเส้นทาง BRI ยังมีอัตราส่วน Public Debt to GDP ระหว่างปี 2553-2558 ในระดับที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีช่องว่างทางการคลังที่จะสามารถก่อหนี้สาธารณะได้อีก ขณะที่บางประเทศมีสัดส่วนสูง เช่น อินเดีย ปากีสถาน และศรีลังกา นอกจากนี้ข้อมูลจากฐานข้อมูล CEIC ระบุว่า ในช่วงปี 2558-2559 Public Debt to GDP ของประเทศปากีสถานและโอมานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดย

ปากีสถานมี Public Debt to GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 61.27 เป็นร้อยละ 64.96 และกรณีของโอมานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 เป็นร้อยละ 31.52 ดังนั้น การบริหารจัดการหนี้สาธารณะให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะป้องกันไม่ให้ประเทศที่จะก่อหนี้สาธารณะประสบปัญหาในระยะยาว จากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนเส้นทางการค้าการลงทุน BRI

ข้อกังวลดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญของไทยที่เห็นว่าความเสี่ยงของไทยจากการเข้าร่วม BRI คือ BRI อาจเป็นนโยบายแผ่อำนาจของจีนในภูมิภาค ทุนจีนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเศรษฐกิจไทย การเข้ามาทำธุรกิจของชาวจีนในลักษณะตัวแทน (Nominee) มากขึ้น การไหลเข้าของสินค้าจากจีนเข้ามาแข่งขันกับสินค้าไทยมากขึ้น การอพยพของคนต่างด้าวเข้าเมือง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเข้ามาทำธุรกิจในภาคการเงินแข่งขันกับธุรกิจไทยจากการมีเทคโนโลยีและต้นทุนที่ต่ำกว่า เป็นต้น นอกจากนี้แหล่งระดมทุนสำหรับโครงการต่าง ๆ ภายใต้ BRI ส่วนใหญ่จะผูกขาดโดยจีน และการมีความเสี่ยงจากภาระหนี้ที่จะเพิ่มขึ้นจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งหากรัฐบาลลงทุนมากเกินไปอาจส่ง

ผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีต่อการเข้าร่วมข้อริเริ่ม BRI

ในมุมมองจากผู้เข้าร่วมประชุมโต๊ะกลมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับบทบาทของ MDBs ในการชักนำให้เกิดการระดมทุนจากภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดภาระงบประมาณภาครัฐลง เพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามกรอบ Paris Agreement

ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญภายในของไทยเสนอให้ประเทศไทยยึดหลักการของผลประโยชน์ร่วมและความรู้เท่าทันเป็นสำคัญ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีมาตรการป้องกันเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนในประเทศไทยและสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการไทยเพื่อให้สามารถแข่งขันได้สำหรับภาคการเงินนั้นรัฐบาลควรเตรียมความพร้อมที่จะเปิดเสรีภาคการเงินมากขึ้น ทั้งความพร้อมด้านบุคลากรในการเจรจาเชิงกลยุทธ์ในเชิงรุก และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้เห็นว่าควรมีการกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของภาระหนี้จากโครงการภายใต้ BRI สำหรับในภาพรวมประเทศไทยควรมีทิศทางพัฒนาประเทศที่ชัดเจนกว่าปัจจุบัน ควรเน้นสาขาที่ไทยมีความถนัด และละทิ้งบางอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดความสามารถไป

อภิปรายผลการวิจัย

แม้ว่าการเข้าร่วม BRI เป็นแนวทางที่มีนัยสำคัญต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับผลกระทบในทางลบ ขณะเดียวกันก็เพื่อให้ประเทศไทยได้ประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วม BRI ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนี้ ซึ่งสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของภาครัฐ

ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อเร่งดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ

ประเทศ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบให้ทันสมัยและมีความเป็นสากลมากขึ้นเพื่อเอื้อต่อการประกอบธุรกิจและสร้างความสามารถในการแข่งขัน เป็นต้น

2. การเตรียมความพร้อมด้านกฎเกณฑ์การกำกับดูแลการบริการทางการเงิน

เมื่อพิจารณาผลกระทบที่จะมีต่อการเปิดเสรีภาคการเงินซึ่งเป็นเงื่อนไขในการรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างกัน ก็จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการกำกับดูแลการบริการทางการเงินซึ่งถือเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างมากในการรองรับการเปิดเสรีภาคการเงิน ทั้งในการธนาคาร การประกันภัย และหลักทรัพย์ ซึ่งการค่าบริการด้านการเงินมีแนวโน้มการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแลภาคการเงินจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากฎระเบียบและข้อบังคับการกำกับดูแลเพื่อรองรับรูปแบบและเครื่องมือและธุรกรรมการเงินรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ขณะเดียวกันก็สามารถดูแลรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินให้มีความมั่นคงเพื่อให้สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากความผันผวนที่อาจจะมีความเกินไปจนอาจนำไปสู่การเกิดวิกฤตการเงินเช่นในอดีตได้

3. การเตรียมความพร้อมของภาคเอกชน

การเพิ่มศักยภาพของภาคเอกชนและผู้ประกอบการเพื่อรองรับการเข้าร่วม BRI ถือว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากโอกาสทางธุรกิจแม้จะมีมากขึ้นแต่การแข่งขันจากผู้ประกอบการภายนอกประเทศก็มีมากขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อเตรียมการให้ภาคเอกชนมีความพร้อมต่อการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่กำลังจะเกิดขึ้น ก็จำเป็นที่ผู้ประกอบการต้องเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตโดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาความรู้สมัยใหม่ด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีให้กับบุคลากรนอกเหนือจากการพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น ขณะที่ภาครัฐต้องเร่งปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อความเท่าเทียมและประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน เช่น

เดียวกับที่รัฐบาลอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อยกระดับความ
ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Doing Business) ของ
ประเทศไทยอยู่ในขณะนี้

4. มาตรการปกป้อง (Safeguard Measure) ด้าน การเงิน

หากข้อริเริ่ม BRI มีพัฒนาการถึงขั้นนำไปสู่การเปิด
เสรีทางการเงินระหว่างกันในอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
จำเป็นต้องจัดทำข้อสงวนบางประการ เพื่อรักษาความ
มั่นคงและเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาคและภาคการ
เงินของประเทศ ด้วยเหตุนี้การประสานนโยบายในการ
พิจารณาเพื่อเปิดเสรีการค้า การบริการด้านการเงิน และ
การลงทุน จึงเป็นประเด็นที่ผู้กำหนดนโยบายต้องมีการ
พิจารณาอย่างเหมาะสมและรอบคอบ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ศาสตราจารย์. “ดร.แดน มองต่างแดน: “One Belt and One Road โอกาสและอุปสรรคสำหรับอาเซียน”, กรุงเทพฯธุรกิจ. 28 กรกฎาคม 2558.

ชลธิชา ภักดิ์สิริวรกุล. “รอบรู้เศรษฐกิจ ตามติดตลาดโลก”, โพสต์ทูเดย์. ปีที่ 14 (ฉบับที่ 4955), 31 สิงหาคม 2559. หน้า B9.

ประภัสสร เทพชาตรี, ศาสตราจารย์., “One Belt One Road (OBOR): ผลกระทบต่ออาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.drprapat.com/category/articles>, 2560.

พลอย พิริยา. “วิกฤตหรือโอกาสครั้งใหม่? ไทยจะได้และเสียอะไรจากนโยบาย One Belt One Road”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://thestandard.co/news-business-thailand-one-belt-one-road>, 2560.

รติมา คชนันท์. “เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 กับโอกาสของไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/apr2561-3.pdf, 2561.

วิชญ์ วงศ์สินศิริกุล. “One Belt One Road กับโอกาสของไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.prachachat.net/webmobile/news_detail.php?newsid=1463636522, 2559.

ศิริพร สุวรรณการ. “One Belt One Road...เส้นทางที่ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641387>, 2560.

อารยะ ปรีชาเมตตา, ศาสตราจารย์. “ถอดรหัส ‘One Belt, One Road Initiative’”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641487>, 2561.

Chen, Husheng. “โอกาสของประเทศไทยภายใต้นโยบาย One Belt One Road”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.kpi-lib.com/>, 2559

SCB EIC. “จีนประกาศเดินทางขยายอิทธิพลในเวทีโลกผ่านโครงการ Belt and Road Initiatives”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.scbeic.com/th/detail/product/4312>, 2561.

ภาษาต่างประเทศ

Cai, Peter. “Understanding China’s Belt and Road Initiative”. (Online). Available: www.lowyinstitute.org. Txt, 2017.

Hongjian, Cui. “The Belt and Road Initiative and Its Impact on Asia-Europe Connectivity”. (Online). Available: http://www.ciis.org.cn/english/2016-07/21/content_8911184.htm. Txt, 2016.

Kurlantzick, Joshua. “In Southeast Asia, Belt and Road Attracts Takers, But Skepticism is Rising”. (Online). Available: <https://www.cfr.org/blog/southeast-asia-belt-and-road-attracts-takers-skepticism-rising-0>. Txt, 2018.

McKenzie, Baker. “Belt & Road: Opportunity & Risk”. The prospects and perils of building China’s New Silk Road. 2017.

Ouyang, Lily. “One Belt, One Road and China’s Evolution in Foreign Policy and Regional Leadership”. (Online). Available: <https://libraetd.lib.virginia.edu>

Van der Leer, Yeroen and Yau, Joshua. “China’s new silk route - The long and winding road”. (Online). Available: <https://www.pwc.com>

Verlare, Jikkie and Van der Putten, Frans Paul. “‘One Belt, One Road’ An Opportunity for the EU’s Security Strategy”. (Online). Available: <https://www.clingendael.org/>